

«Erkek Şiddetine Bahane Çok... Susmaya, Haklarımızdan Vazgeçmeye Niyetimiz Yok!»

Tebessüm Yılmaz – Sibel Schick

Özellikle Türkiye’de polis şiddeti gölgesinde geçen *25 Kasım Uluslararası Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Günü*’nü geride bırakırken, İstanbul Sözleşmesi’ni, hem Almanya hem de Türkiye’deki uygulama ve tartışmaları ve 25 Kasım izlenimlerimizi sizler için derledik.

11 Mayıs 2014 tarihinde İstanbul’da imzaya açılan ve bu sebeple uluslararası kamuoyunda [İstanbul Sözleşmesi](#) olarak da bilinen [Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi](#) 1 Ağustos 2014’te yürürlüğe girdi. Türkiye’de bu tarihten itibaren, Almanya’da ise 1 Şubat 2018 tarihinden beri geçerli olan bu metin, hem ulusal hem de uluslararası hukuk açısından bağlayıcı.

Kesişimsellik prensibiyle hazırlanan sözleşme, kadına yönelik (hane içi ya da dışı) şiddetin önlenmesi ve cezalandırılmasında sorumluluğun yalnızca fail(ler)de olmadığını göstermesi ve kadının korunmasında devletin sorumluluğunu vurgulaması açısından oldukça önemli. Kadına yönelik her türlü şiddet biçiminin (psikolojik şiddet, fiziksel şiddet, ısrarlı takip, kürtaja zorlama, zorla evlendirme, tecavüz, vd.) detaylarıyla tanımlayan sözleşme, imzacı devletlere doğrudan yükümlülükler getiriyor. Devletler koruyucu önlemleri almak, kadına yönelik şiddet eylemini gerçekleştiren her kim olursa olsun etkin soruşturma yürütmek, failleri cezalandırmak ve zararların tanzim edilmesinden sorumlu tutuluyor.

Daha önceki [yazılarımızda](#) da değindiğimiz gibi özellikle AKP iktidarı döneminde kadın ve [trans cinayetlerinde](#) gözlemlenen artış hükümetin söylemleri, politikaları ve uygulamalarıyla yakından ilintili. İstanbul Sözleşmesi imzacılarından olan Türkiye, sözleşmeden doğan yükümlülükleri dolayısıyla kimi iyileştirmeler yapmış olsa da 15 Ekim 2018 tarihinde yayınlanan ve Türkiye’deki feminist örgütlerin gölge raporlarının da dikkate alındığı GREVIO (İstanbul Sözleşmesi İzleme ve Denetleme Komitesi) raporuna göre Türkiye oldukça karışık bir tablo sergiliyor. Özellikle kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yetersiz kaldığının vurgulandığı raporda: hayatta kalanın dinlenmesi, koruyucu önlemlerin alınması, şiddet eylemleri gerçekleştikten sonra etkin soruşturma ve cezalandırma prosedürlerinin yürütülmemesi, güvenlik güçlerinin hayatta kalanı suçlayan, faili koruyan, şiddeti önemsizleştiren, şiddet uygulayan taraf olması, görevini yerine getirmemesi gibi hususlar vurgulanırken kolluk kuvvetleri, güvenlik güçleri ve adli birimlerde görev alanların cinsiyet eşitliği ve psikolojik şiddet konularında eğitilmesi gerektiğinin de altı çizildi.

Raporda ayrıca Kürdistan’daki çatışmaların, ve darbe girişimi sonrası ilan edilen OHAL ile birlikte kitlesel ihraçların da kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve koruyucu önlemlerin alınmasındaki etkisine [dikkat çekilmişti](#). Bununla birlikte Türkiye’de kadının yalnızca aile içi roller üzerinden değerlendirilmesi, aileyi korumaya yönelik uygulamaların devlet eliyle hayata geçirilmesi, ailenin güçlendirilmesi ve zorunlu arabuluculuk gibi konuların da kadına yönelik şiddetin önlenmesi önünde büyük bir engel teşkil ettiği belirtilmişti.

GREVIO raporunun üzerinden henüz bir ay geçmiş olmasına rağmen İç İşleri Bakanı Süleyman Soylu, *“Cennet, annelerin ayakları altındadır”* diyerek erkekler tarafından öldürülmüş kadınlara

"Allah'tan rahmet diledi" ği 25 Kasım [mesajında](#), AKP hükümetinin kadına ve kadın haklarına yönelik bakış açısını yansıtmaya devam ediyor. Soylu'nun, kadınları yalnızca annelik rolleri üzerinden ele alan, şiddetin önlenmesi ve kadınların korunması konusunda devletin sorumluluğunu yerine getirmekte yetersiz kalışına değinmediği mesajının yayınlandığı sıralarda, Türkiye'nin dört bir yanındaki kadın örgütleri tarafından kolektif olarak düzenlenen ve neredeyse geleneğe dönüşmüş İstanbul'daki 25 Kasım yürüyüşünün valilik tarafından yasaklandığını duyuruldu. Söz konusu yasağı gerekçe gösteren polis, biber gazı ve kalkan kullanarak bu yıl "*Erkek Şiddetine Bahane Çok... Susmaya, Haklarımızdan Vazgeçmeye Niyetimiz Yok!*", sloganıyla İstanbul Taksim'de biraraya gelen binlerce kadına saldırarak yürüyüşü [engellemek istedi](#).

Valilik yasağı ve polis saldırıları, bir yandan kadına yönelik erk(il) şiddetin her yerdeliğini ve devlet eliyle de uygulandığını gösterirken diğer yandan da devletin, İstanbul Sözleşmesi'nden doğan yükümlülüklerini yerine getirmediğini de adeta tescillemiş oldu. Ancak unutmamak gerekir ki, devlet şiddetine rağmen Taksim'i terk etmeyen kadınlar, İstanbul Sözleşmesi'nin uygulanması başta olmak üzere kadına yönelik erkek şiddetinin önlenmesi, kadınların şiddet karşısında korunması ve güçlendirilmesi için örgütlü mücadelenin teminatı olmaya devam edecekler gibi görünüyor.

Türkiye'de bunlar olurken Almanya'da sözleşme henüz 1 Şubat 2018 tarihinden itibaren geçerli. Her ne kadar sözleşme bundan yedi sene önce imzaya açılmış da olsa, Almanya Hükümeti sözleşme yürürlüğe girmeden önce gerekli hukuksal düzenlemeleri yapabilmek adına uygulamaya geçirmeyi 2018 senesine kadar bekletti.

İstanbul Sözleşmesi ülke genelinde geçerli koruma ve önleme yöntemlerini zorunlu kılmasına rağmen, Almanya içerisinde bunlardan söz etmek pek mümkün değil. Federalizm nedeniyle her eyaletin yerel kanunları farklılık gösteriyor. Bu kanunlar teker teker incelendiklerinde farklı veya benzer biçimlerde koruma ve önlem yöntemleri sunsa da sözleşmenin şartı olan ülke genelinde uygulanan ortak kanunlar söz konusu değil.

Almanya için söz konusu olan bir diğer sorun da, sözleşmenin ülkede yaşayan tüm kadınları kapsamıyor oluşu. 2015 yılbaşı gecesi Köln'de yaşanan toplu taciz ve tecavüz vakalarından sonra reforme edilen Cinsel Suçlar Yasası'yla bu suçlardan hüküm giymiş Almanya vatandaşı olmayan erkeklerin sınır dışı edilmesi kolaylaştırıldı. Fakat Almanya'daki birçok göçmen ve sığınmacı kadının oturma izni eşlerinininkine bağlı. Yani hüküm giyen erkek eğer evliyse ve sınır dışı edilirse, suçsuz olan eşi kadın da faille birlikte sınır dışı edilebiliyor. Cinsel suçların ağır bir bölümünün ev içerisinde gerçekleştiği gerçeğini göz önünde bulundurduğumuzda bu kanun, kendi eşleri tarafından cinsel şiddete maruz bırakılan kadınlara, sınır dışı edilmemek adına cinsel şiddete boyun eğmeyi, bunu ilgili yetkili kurumlara bildirmemeyi zorunlu kılıyor, bu kadınları koruma kapsamına almıyor.

2017 senesinde Almanya'da her 2 ile 3 günde bir, bir kadın eşi veya eski eşi tarafından öldürüldü. İlişkisi olmayan erkeklerin kaç kadını öldürdüğüne dairse veri toplanmıyor, yani asıl rakamların çok daha yüksek olma ihtimali söz konusu. Bu veri toplama biçimi, Almanya Hükümeti'nin kadın cinayetlerini heteroseksüel aile konseptinin doğal bir parçası olarak gördüğü izlenimini uyandırıyor. Ayrıca 20 Kasım'da Aile Bakanı Franziska Giffey'in kamuoyu ile paylaştığı verilere göre Almanya'da kadın sığınaklarının durumu içler acısı. Yaklaşık 80 milyon

nüfuslu ÷lke genelindeki sığınakların kapasitesi toplamda yalnızca 6000 kişi ile sınırlı ve bu rakam yetersiz kalıyor. Bu da birçok kadının kalacak yer bulamaması ve şiddet gördüğü evde yaşamaya devam etmeye mahkum edilmesine sebep oluyor.

Avrupa Konseyi, Almanya'nın ilk GREVIO raporunun 2020 senesinde teslim edileceğini duyurdu. Eğer Almanya Hükümeti muasır medeniyetler seviyesine ulaştığını dünyaya göstermek istiyorsa, elini çabuk tutması ve en yakın zamanda tüm kadınları koruyacak ve şiddet görmelerini engelleyecek stratejiler geliştirmesi gerekiyor.